

Dnr Ju2021/00355
Justitiedepartementet

YTTRANDE ÖVER UTREDNINGEN FÖRSTÄRKT SKYDD FÖR VÄLJARNA VID RÖSTMOTTAGNING (SOU 2021:7)

SAMMANFATTNING

Civil Rights Defenders har fått tillfälle att yttra sig över den nuvarande utredningen. Vi välkomnar utredningen och dess syften att stärka valsystemet och valhemligheten. Ett robust valsystem är en grundbult i ett demokratiskt samhälle och det gläder oss att åtgärder vidtas för att stärka valsystemet.

Civil Rights Defenders tillstyrker i allt väsentligt utredningens förslag. Civil Rights Defenders har kommenterat de delar av förslaget där vi har synpunkter utifrån ett människorättsperspektiv.

Vi välkomnar förslaget att införa en bestämmelse i vallagen att valnämnderna som huvudregel ska använda Valmyndighetens utbildningsmaterial för röstmottagare (avsnitt 6.6.2) och att ge röstmottagarna en befogenhet att avvisa den som inte rättar sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger (avsnitt 6.6.3). Vi anser dock att Valmyndigheten måste ges ett tydligt mandat att utfärda riktlinjer så att valnämnderna kan säkerställa en godtagbar arbetsmiljö för röstmottagare, särskilt vad avser rasism i vallokaler.

Civil Rights Defenders vill därtill understryka vikten av att alla delar av en valprocess även görs tillgängliga för människor med olika funktionsnedsättningar och att därtill relaterade regelverk finns på plats.

RASISM I VALLOKALER (AVSNITT 6.6.1–6.6.3)

Civil Rights Defenders välkomnar utredningens slutsats att röstmottagares säkerhet och arbetsmiljö ska tas på allvar och instämmer i Valmyndighetens bedömning att det finns en risk att hot, våld, rasism och andra kränkningar mot röstmottagare ytterligare försvårar rekryteringen av röstmottagare, något som redan idag uppfattas som en utmaning för många kommuner. Även i vårt arbete har vi kommit i kontakt med röstmottagare som vittnat om att deras kollegor av icke-svensk bakgrund har slutat som röstmottagare på grund av att de fått utstå rasism i tjänst.

Civil Rights Defenders har under en tid arbetat med frågan om rasism i vallokaler och uppmanat kommuner att formulera tydligare riktlinjer som ger ett bättre skydd till röstmottagare. Arbetet initierades med anledning av att Stockholms stad i samband med valet till EU-parlamentet 2019 instruerade röstmottagare att gå väljare som vägrade lämna sin röst till en röstmottagare med hänvisning till dennes etnicitet till mötes. Förhållningssättet hade sin grund i att stadens valnämnd menade att om de inte skulle gå väljaren till mötes riskerade de att kränka dennes rösträtt. Andra kommuner som t.ex. Malmö och Botkyrka tolkade rösträtten på ett annat sätt och lät inte väljare diktera villkoren i vallokalen. I början av 2021 resulterade

en juridisk process, där Civil Rights Defenders uppträdde som ombud, i att Stockholms tingsrätt konstaterade att ett förfaringsätt som innebär att röstmottagare med viss etnisk bakgrund byts ut om en väljare kräver det kan innebära diskriminering.¹

Civil Rights Defenders **tillstyrker** utredningens förslag att ge röstmottagarna en befogenhet att avvisa den som inte rättar sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger (avsnitt 6.6.3).

Vi anser därutöver att det är viktigt att röstmottagare är medvetna om att rätten att rösta inte är absolut på så sätt att röstmottagare måste tillmötesgå rasistiska eller andra kränkande eller diskriminerande krav från väljarens sida. I stället styrs röstmottagarens arbete av gällande lagstiftning som omfattar bland annat regeringsformen, vallagen och diskrimineringslagen. Det är nödvändigt att det finns tydliga riktlinjer avseende exempelvis situationer när en väljare inte vill lämna sin röst till en röstmottagare på grund av dennes etniska bakgrund. Civil Rights Defenders anser därför att Valmyndigheten måste ges ett tydligt mandat att ta ställning i frågan om rasism i vallokaler, särskilt eftersom kommunerna gör olika bedömning i frågan.

Civil Rights Defenders anser att det är viktigt att tolkning av och förhållningssättet till relevanta regelverk vid röstning är lika över hela landet och **tillstyrker** därför förslaget att införa en bestämmelse i vallagen att valnämnderna som huvudregel ska använda Valmyndighetens utbildningsmaterial för röstmottagare (avsnitt 6.6.2). Vi välkomnar också utredningens bedömning att utbildningsmaterialet bör lägga stor vikt vid frågor om hur försök till sabotage, ordningsstörningar och andra hot mot genomförandet av valen kan bemötas. Vi noterar också att Valmyndigheten avser att arbeta med och stödja kommunerna i frågan om arbetsmiljö och kompetensförsörjning inför valet 2022. Vi välkomnar det initiativet.

Remissvaret har beretts av Anna Zotééva.

Stockholm som ovan,

John Stauffer
Chefsjurist

---

¹ <https://crd.org/sv/2021/02/17/stockholms-tingsratt-fel-med-riktlinjer-som-gor-det-mojligt-att-valja-rostmottagare-baserat-pa-hudfarg-och-etnicitet/>.